

Nr 12.

Ankom till riksdagens kansli den 26 maj 1943 kl. 12 m.

Första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande, nr 12, i anledning av väckta motioner angående reformering av gällande bestämmelser om det svenska språkets stavning.

I följande inom första kammaren väckta och till dess första tillfälliga utskott för behandling hänvisade motioner har yrkats:

i motion nr 16 av herr *Brandt* m. fl., att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte uppdraga åt några praktiska, fördomsfria personer att utarbета förslag till en grundlig reform av vår rättstavningsfråga,

och i motion nr 69 av herr *Hage* m. fl., att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer, att Kungl. Maj:t måtte låta utreda frågan om och på vilket sätt en reformering av gällande bestämmelser om det svenska språkets stavning bör ske, så att dessa bestämmelser komma att helt eller till övervägande del utformas med hänsyn till talspråket, alltså efter den fonetiska principen.

Beträffande motiveringarna får utskottet, som företagit dessa motioner till behandling i ett sammanhang, hänvisa till motionerna.

Utskottet har i vederbörlig ordning inhämtat yttranden över motionerna från skolöverstyrelsen och svenska akademien samt berett tillfälle för modersmålslärares förening och folkskollärarkårens skriftspråkskommitté att inkomma med yttranden över desamma. Svenska akademiens yttrande finnes som bilaga fogat till detta utlåtande. Yttranden.

Skolöverstyrelsen framhåller att möjligheterna för undanröjande av onödiga svårigheter såväl vid rättstavningen som i andra skolans ämnen böra uppmärksammas och undersökas. I fråga om rättstavningen torde emellertid, utom de praktiskt-pedagogiska synpunkterna, även frågan i vad mån det skrivna språket har och bör ha uppgifter utöver vad som tillkommer talspråket böra beaktas. Mot en mera allsidig utredning vid lämplig tidpunkt rörande möjligheterna för och lämpligheten av fortsatt förenkling av rätt-

stavnungen synes ej något vara att erinra. Då folkskolans lärarorganisationer nyligen hos Kungl. Maj:t gjort framställning om åtgärder för modernisering och förenkling av rättskrivningsnormerna har det ämne, som motionärerna genom sina förslag avsett skola bringas inför Kungl. Maj:t, redan underställt Kungl. Maj:ts prövning, varför överstyrelsen icke anser sig böra tillstyrka bifall till motionerna.

Svenska akademien utvecklar i ett utförligt yttrande att skriftspråket i viktiga avseenden är ett från talspråket skilt språk, även om det ursprungligen utgått från detta, och att skriftspråket även delvis har ett annat ändamål och annan verkningskrets än talspråket. Det är av vikt att tillträdet till en föregående tids i skrift nedlagda och förvärvade odling icke genom ändringar i ortografien väsentligt försvåras för den stora del av en ny generation, som ej är i tillfälle att skaffa sig en mera djupgående språkbildning. Av mycket stor betydelse är också att hänsyn toges till att de skriftspråkliga överensstämmelserna framförallt med våra nordiska frändefolk icke mer än nödvändigt brytas genom ortografien. Detsamma gäller om vår andel i den stora och viktiga internationella ords-katten. Sammanfattningsvis framhåller akademien:

att den språkhistoriska åskådning, som ytterst ligger till grund för motionärernas framställningar, numera får anses övergiven och icke längre vetenskapligt normgivande,

att en stavningsreform av ifrågasatt omfattning skulle vara så starkt ingripande, att intet kulturspråk kan uppvisa en motsvarighet, vare sig i syfte eller utförande,

att det fortsatta närmandet mellan Nordens folk skulle avgjort motverkas, om svenska skriftspråket på detta sätt avlägsnade sig från grannspråken genom ändrade ljudbeteckningar,

att även hänsynen till det geografiska och historiska namnmaterialet samt till det gängse internationella ordförrådet manar till försiktighet,

och *att* slutligen den rent pedagogiska vinsten i själva verket skulle visa sig mindre än motionärerna vilja göra gällande.

Modersmåslärarnas förening avstyrker motionerna såväl principiellt som med hänsyn till tidsläget. Bl. a. framhålles i föreningens yttrande att en alldeles övervägande del av vårt språks ordförråd är gemensamt för svenskan och de båda syskonspråken danskan och norskan och att vårt språk har en mycket betydande del av sitt ordförråd gemensam även med de stora europeiska kulturspråken. Då vår andliga och materiella samfärdsel med broderfolken, enligt vad vårt folk livligt önskar, i framtiden torde bli allsidigare än hittills och då vi måste räkna med att vårt folk såsom ett litet folk vid en med åren sannolikt tilltagande mellanfolklig samfärdsel måste även inom de bredare lagren förvärva en viss förtrogenhet med något av de stora kulturspråken, måhända engelskan, vore det ett stort missgrepp att så ändra

vårt språks utseende i skrift, att orden skulle mer än hittills skilja sig från andra språks.

Folkskollärarkårens skriftspråkskommitté framhåller att i sin allmänna syftning överensstämmer motionärernas inställning med den som kommit till uttryck i en till Kungl. Maj:t den 11 februari detta år av folkskolans lärarorganisationer ingiven framställning i rättskrivningsfrågan. Förslagen i denna framställning avvika från motionärernas exemplifierade eller antydda förslag såtillvida som de innebära en närmare anknytning till nuvarande stav-sätt och ligga mera i linje med den svenska stavningens historiska utveckling. I likhet med motionärerna anser kommittén att en officiell utredning av stavningsfrågan bör ske med syfte att få till stånd en sådan modernisering och förenkling av stavningsreglerna, att det svenska språket även i skrift kunde mer än vad som nu är fallet bli hela det svenska folkets egendom.

I likhet med skolöverstyrelsen finner utskottet att möjligheterna för undanröjande av onödiga svårigheter vid rättstavningen böra uppmärksammas och undersökas. Hänsyn bör emellertid tagas till frågans språkhistoriska och kulturpolitiska sidor. Tidpunkten för en allsidig utredning av detta spörsmål bör enligt utskottets mening väljas då förutsättningar äro för handen för det kulturella samarbetet med övriga nordiska länder. Det är nämligen av stor betydelse att hänsyn tages till att de skriftspråkliga överensstämmelserna med våra nordiska frändefolk icke mer än nödvändigt brytas.

Utskottet.

Folkskollärarekårens skriftspråkskommitté har som bekant nyligen hos Kungl. Maj:t ingivit framställning om åtgärder för modernisering och förenkling av rättstavningsnormerna samt hemställt, att ärendet måtte för ytt-
rande hänskjutas till 1940 års skolutredning. Därigenom har det spörsmål, som motionärerna upptagit, redan bringats inför Kungl. Maj:t.

Under hänvisning till vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att förevarande motioner I: 16 och I: 69 icke måtte till någon första kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 13 maj 1943.

På utskottets vägnar:

HERMAN ERICSSON

Närvarande: herrar Ericsson, Carlström, Leander, Persson, Elmgren, Caap, Lindblom och Fahlander.

Svenska akademien yttrande den 11 mars 1943 över motionerna I: 16 och I: 69 (II: 63 och II: 278) angående reformering av svensk rättstävning.

Den språkhistoriska åskådning, som i stort sett behärskade rättstävningss Diskussionen i slutet av förra århundradet och början av det innevarande, torde kunna sammanfattas i satsen: talspråket förändras och utvecklas, skriftspråket är konservativt och stillastående.

Den förändring i talspråket, som härvid åsyftades, var företrädesvis eller uteslutande den formella och mera påtagliga, som berör språkets yttre dräkt, ljudens förskjutningar, ljudförbindelsernas förenkling, ändelsernas och ordformernas avnötning eller förkortning, de s. k. fonetiska eller ljudhistoriska förändringarna. Det var åt dessa sidor av språklivet, som tidens språkforskare i första rummet ägnade sitt intresse.

De ljudhistoriska förändringarna betraktades som ofrånkomliga, på något sätt bundna av naturlagar, de ägde rum alltid och överallt, och talspråkets på dem beroende ombildning betraktades allmänt och avgjort som en utveckling framåt, mot ett bättre tillstånd. Talspråket var det levande och växlingsrika, skriftspråket var dött och orörligt. Det var ju också endast ett »sekundärt» språk, eftersom det obestriddigen en gång framgått ur talspråket. Men skriftspråket tillerkändes överhuvud »ingen annan uppgift» än att i vissa situationer ersätta det talade språket (Lundell 1886). Utvecklingen inom språklivet uppbars helt av talspråket, som var det egentliga språket. Ty utvecklingen, den utveckling man hade blick för, var de fonetiska förändringarna, och i dem kunde skriftspråket enligt sakens natur inte ta del. Skriftspråket stod utanför. Slutsatsen blev att skriftspråket, d. v. s. egentligen endast dess yttre dräkt, ortografien, som motsvarar talspråkets ljudbyggnad, nödvändigtvis tid efter annan måste omformas och omjusteras för att skriften åtminstone något så när skulle hinna med i utvecklingen och inte till sist ohjälpligen bli efter.

Denna uppfattning, som alltså var vanlig bland språkmännen på 1880- och 1890-talen, gör sig ännu ofta och starkt hörd i den allmänna diskussionen över språkliga frågor. Men bland språkmännen själva torde den numera få betraktas som en i huvudsak övervunnen ståndpunkt. Nya rön ha här lett till nya åsikter.

Det är sant, att de ljudhistoriska förändringarna ha spelat en mycket stor, till synes dominerande roll på många håll i språkvärlden och i många skeden av språkens liv och att de ännu göra sig starkt gällande. Men tesen om deras ofrånkomlighet kan inte längre upprätthållas och inte heller tron på att de avgjort innebära en utveckling, en språklig vinst. Det finnes språk eller hela språkfamiljer, även sådana utan skrift och litteratur, som tydligen ha bibehållit sig väsentligen oförändrade under århundraden eller t. o. m. årtusenden.

I den romanska språkvärlden, där dessa frågor äro bäst studerade, ha språkforskarna kunnat uppvisa, att ljudförändringarna påskyndas och hopa sig under tider av samhällelig upplösning och kulturell tillbakagång, t. ex.

de första seklerna efter romarrikets fall eller i Frankrike den äldre medeltiden och hundraårskrigen tid på 1300-talet. I andra tider av lugnare fredlig blomstring och särskilt tider av litterär högkultur förnimmes jämvikten också i språklivet, i själva det talade språket. Under sådana perioder genomföres en sanering och hyfsning av uttalet och ett stadgande av ordformerna i återhållande eller tillbakagående riktning, efter mönster av äldre språknormer och ofta med stöd av skriften. I de nyare europeiska kulturspråken är denna reglerande tendens mycket starkt framträdande. (Se bilaga!)

Det märkes också ett tydligt sammanhang mellan ljudförändringarna och inblandningen av främmande folkelement i ett land eller trycket från ett övermäktigt grannfolk. Den frankiska invasionen i norra Frankrike på 500-talet inleder en period av påskyndad språklig upplösning, som betecknande nog lämnar sydfranskan oberörd. Bäst av alla romanska språk har italienskan bevarat de gamla latinska uttalsvanorna och allra bäst dialekten i mellersta Italien, som har varit minst utsatt för främmande inflytande. — Också på nordiskt språkområde kunna liknande iakttagelser göras. Det lider intet tvivel, att den långt gående upplösningen av det gamla språkets ljud- och formsystem i Sverige och Danmark på 1300- och 1400-talen — till skillnad från t. ex. Island — till en mycket stor del måste tillskrivas det starka tyska inflytandet under hansatiden. Av allt att döma måste bland mycket annat också förlusten av de nordiska konsonantförbindelserna i början på ord sådana som *hv-*, *hj-* och *lj-* ses i belysning av den svensk-tyska språkblandningen i äldre tid. Dessa ljud lågo inte väl till för tysk tunga, och i oförmågan att uttala dem har det svenska *talspråket* fått sig påtryckt ett märke av den åverkan det en gång var utsatt för genom de främmandes rådbråkande av vårt språk. Förbindelserna finnas kvar i isländskan och i många svenska och norska bygdespråk, på samma sätt som konsonantförbindelsen *dj-* ännu uttalas även i den vårdade finlands-svenskan, och ända till 1906 funnos de alla utan undantag i det högsvenska *skriftspråket* som lika många och alltjämt påtagliga vittnesbörd om svenskarnas hemortsrätt i den nordiska språk- och kulturkretsen.

Det finnes också andra slag av språkändringar än den fonetiska avnötningen av orden, nämligen de som beröra ordförrådets sammansättning och omfattning, satsbyggnadens och stilens förändringar. Deras mål är att göra språket till ett fullkomligare verktyg för den mänskliga tanken och till ett mångsidigare uttryck för den fortskridande kulturen. I den mån språket lyckas i denna sin strävan, kunna vi med bättre fog än i fråga om de fonetiska förändringarna tala om en *utveckling*. Men denna art av språk-utveckling uppbäres i främsta rummet av skriftspråket.

För skriftspråkets kulturfrämjande uppgift synes dess konservativa yttre dräkt icke vara något hinder. England har som bekant det mest konservativt stavade språket i Europa. Men i få länder skrives väl en så levande och frisk, tidsenlig och nyskapande berättarstil och tidningsstil som i England. Något liknande gäller för Danmark och har gjort det sedan länge. Engelsmän, fransmän och danskar ha aktat sig för ortografiska reformer. Som en dansk språkkännare har menat: »därtill ha de haft för mycket av gammal nationell kultur». Det kan också framhållas att August Strindberg, som väl är den främste nyskaparen av svensk prosastil i nyare tid, i fråga om stavning och språkformer snarast var konservativ, avgjort

mera konservativ än sina samtida författarkamrater. För stilens, litteraturspråkets, utveckling till att bli ett levande uttryck för sin tid synes en ljudenlig ortografi icke vara något påtagligt behov.

Vi se också, att fonetiska stavningsreformer av det slag som de nu föreslagna i själva verket äro något mycket sällsynt inom kulturspråken. Redan den Fridtjuv-Bergska reformen av 1906 är kanske den mest ingripande som någonsin har genomförts i något europeiskt kulturspråk. Den holländska reformen 1934 var mycket obetydlig, och den har icke lett till allmän efterföljd i litteraturen. Den sovjet-ryska reformen 1917 var skenbart radikal, men i verkligheten en mycket enkel och lätt genomförd reform i jämförelse med de hos oss nu föreslagna. Den turkiska reformen var ett utbyte av ett äldre orientaliskt skriftsystem, det arabiska (där skriften läses från höger till vänster), mot ett västeuropeiskt system i syfte att bringa det turkiska folket i närmare förbindelse med den västeuropeiska kulturkretsen. Vi svenskar tillhöra redan den västeuropeiska kulturkretsen. Till sist den norska reformen i våra dagar: den är i grunden ingen stavningsreform alls, utan en *nationell språkreform*, ett ersättande av det gamla danska (eller danskfärgade) skriftspråket i Norge med ett inhemskt norskt skriftspråk. I fonetiskt avseende är det nya norska språket väsentligen konservativt, om man bortser från stavningen av främmande låneord: norrmännen skriva fortfarande både *sorg*, *gjøre*, *gjorde* och *hjelp*, både *skjorte* och *sked*, också *godt*, *hvor* och *hvit*. — För oss i Sverige är den nya norska språkändringen intet prejudikat, eftersom vi svenskar redan äga ett nationellt svenskt skriftspråk.

Anhängarna av reformstavning åberopa också äldre svenska reformer. Det är emellertid ett misstag att tro, att Olavus Petri och Jesper Svedberg voro fonetiska nystavare (eller nystavare överhuvud). Deras språkreformatoriska ingrepp, i vad det gällde språkets yttre dräkt, inskränkte sig till ett ordnande och sovrande urval av redan förut befintliga, m. l. m. allmänt förekommande varierande språkformer. Detsamma gäller till en viss grad ännu för Nordiska Rättstavningsmötets och Artur Hazelius' reformförslag på 60—70-talen (som dock i teorien var fonetiskt orienterat).

Vid varje överläggning i stavningsfrågor måste man hålla i minnet att skriftspråket i viktiga avseenden är ett från talspråket skilt språk, även om det ursprungligen utgått från detta. Skriftspråket har även delvis ett annat ändamål och annan verkningskrets än talspråket. Detta vänder sig till de i rum och tid närvarande, skriften är avsedd för de i rum och tid frånvarande, vänder sig sålunda utom till de frånvarande samtida också till eftervärlden. I den mån vi äro i behov av en föregående tids i skrift nedlagda och förvärvade odling, är det av vikt att tillträdet till denna icke genom ändringar i ortografin väsentligt försvåras för den stora del av en ny generation, som ej är i tillfälle att skaffa sig en mera djupgående språkbildning.

Av mycket stor betydelse är också att hänsyn tages till att de skriftspråkliga överensstämmelserna framförallt med våra nordiska frändespråk, men även de övriga germanska språken icke mer än nödvändigt brytas genom ortografien. Detsamma gäller om vår andel i den stora och viktiga internationella ords-katten; denna samhörighet bör icke grumlas genom skrivningar som *jenerasjon*, *sjenera*, *sjarmant* (el. *sjarmangt*), *sentral*, *sivil*. Särskilt är detta krav befogat i vår tid då man strävar att även sätta bre-

dare lager av vårt folk i tillfälle att deltaga i det kulturella utbytet med andra folk inom vår odlingsfär.

Dessa synpunkter måste anses tala emot att, synnerligast under nuvarande förhållanden och med vår tids strävanden efter en utvidgad gemenskap i svensk och allmän odling för allt vidare kretsar, företaga en omvälvning i vår rättstavning. Först och främst skulle en omkastning av vårt beteckningssystem med införande av nya tecken eller en omläggning av redan förefintliga teckens betydelse, så att våra skrivtecken bleve väsentligt avvikande från de inom vår kulturkrets mera allmänt brukliga, t. ex. om man läte *c* beteckna *tje*-ljud, *z* *sje*-ljud, *x* *ng*-ljud, medföra allvarliga svårigheter i det internationella umgänget. Men också om man bibehölle våra nuvarande skrivtecken vid deras hävdvunna innebörd men gäve dem en användning som med bortseende från andra synpunkter utslutande eller ensidigt är motiverad av hänsynen till nutida svenskt riksspråksuttal eller till en i och för sig önskvärd konsekvens i stavningsreglerna, t. ex. genom att skriva genomgående *sje*-ljudet med *sj*, *j*-ljudet med *j* och *tje*-ljudet med *tj*, är det att befara att detta skulle medföra en hel rad svårigheter. Detta icke blott så att uppenbart samhörande ord eller uttryck skulle skiljas åt som *giva* (*jiva*) *gav* och *gåva*, *stjåla* (*sjåla*) *stal* och *stöld*, *skåra* (*sjåra*) *skar* och *skörd* eller, om ett framställt förslag till teckningen av långt och kort medljud skulle genomföras, *viss visst* (*vist*) *visshet* (*vishet*) och *förvissning* (*förvisning*), *fjäll* och *till fjälls* (*fjåls*), *kropp* och *kroppsvikt* (*kropsvikt*), *kånna* och *imp. kån* (*kån*) t. ex. i *kån ditt land*. Omstavningen av ett mycket stort antal av våra ortnamn, däribland stadsnamn och landskapsnamn, skulle vålla stora olägenheter av icke blott språklig och inhemsk art. Historiska namn (som *Oxenstjerna*, *Gyllenhjelm*) skulle få ett icke önskvärt främmande utseende, vare sig de omstavas efter de nya reglerna eller, i detta fall för den nya generationen, om de bibehållas med sitt gamla skrivsätt. Om detta eventuellt förutsättes gälla även den mångfald av geografiska namn, som rätteligen skulle träffas av samma regler, uppstode den kännbara olägenheten att man i det dagliga bruket finge röra sig med dubletter av en och samma ljudbild (Jung, Ljungby o. s. v.), vilket otvivelaktigt måste vålla förvirring. Läsningen av litteratur med vår nuvarande stavning för att icke tala om den äldre litteraturen skulle försvåras för den bildningsökande allmänheten så mycket, att säkerligen icke få skulle dra sig för att söka intränga i densamma, i den mån dessa verk icke tillhandahållas i nytryck med ändrad stavning. Den danska och även den nyare norska litteraturen skulle erbjuda betydligt större svårigheter för en svensk än nu. För en mycket stor del av den läsande allmänheten i de skilda nordiska länderna är det skrivna ordet i själva verket det enda medlet att vinna kännedom om grannfolkens språk, medan däremot förståendet av det talade ordet erbjuder stora svårigheter, i synnerhet mellan danskar och svenskar.

Olägenheterna av en stavningsreform äro alltså många och betydande. Om en sådan reform ändå skall anses förtjänt att övervägas, måste tydligen den pedagogiska — och därmed den sociala — vinsten vara stor och påtaglig. — Den reut pedagogiska, undervisnings-tekniska sidan av rätt-skrivningsproblemet skall här icke beröras. Det torde vara nog att nämna, att enligt många skolmäns åsikt mycket kan vinnas genom förbättrade undervisningsmetoder och framförallt genom att icke fordra för mycket på

ett alltför tidigt stadium. Här må hänvisas till ett mönstergillt arbete av G. Danell och J. Lekman: »Modersmålsundervisningen. Metodiska riktlinjer» (Sthlm 1940). Men problemet om den pedagogiska och sociala vinsten har också en språkvetenskaplig sida: det gäller ju dock pedagogik och socialvetenskap i tillämpning på *språket*. — Under senare år ha här i Sverige flera värdefulla pedagogiskt-statistiska undersökningar blivit utförda, som äro av betydelse för stavningsfrågan. Redan i den första av dem, Helge Haages doktorsavhandling 1920, uppvisades, att de flesta stavfelen i skolorna, till viss förvåning för nystavningsteoretikerna, föllo på de ljudenligt stavade orden. Den utan gensägelse mest betydande av de hithörande undersökningarna är den som publicerats av Carl Cederblad i hans arbeten »Beväringssvenska» (1940) och »Beväringssstavningen» (1941). Cederblad har haft den utmärkta idén att till grund för sin statistik lägga i främsta rummet ett mycket stort antal fritt skrivna uppsatser av 20-åriga svenska värnpliktiga över de två ämnena »Vad jag hittills sett av livet» och »Brev till hemmet». Ett material av denna art är, som också C. själv insett, mera vägledande för den aktuella frågans bedömande, än serier av lösryckta ord, dikterade av undersökningsledaren. Cederblads statistik visar, att endast »30 à 40 procent» av felen komma på de ljudstridiga stavningarna (enligt Sv. Ak:s Ordlista). En förnyad undersökning, som senare har utförts av en språkman på grundval av Cederblads textmaterial från värnpliktiga med folkskoleutbildning, i den mån detta är publicerat i tryck, ger följande siffror: 1) Fel som icke beröras av en ljudenlig reform: 1.316, 2) fel som beröras av en ljudenlig reform: 394; s:a 1.710 fel. Till »fel» har härvid icke räknats kommateringsfel, syntaktiska fel, singularis för pluralis i verb, allmänt gängse vardagliga talspraksformer som *mej*, *säja*, *di* l. *dom* för »de», *sån* för »sådan» etc. Slutsatsen av statistiken blir, att även efter en hänsynslöst radikal stavningsreform i ljudenlig riktning endast omkring 24 % av de begångna felen i uppsatserna skulle avlägnas d. v. s. efter reformen betraktas som riktiga. Man får då finna sig i att som riktiga skrivsätt godkända stavningar som *roligt* för »roligt», *höksta* för »högsta» eller *intresserad* för »intresserad», men *inträsse* för »intresse». En mindre radikal reform, t. ex. en som resignerar inför stavningen av *o-å*-ljuden eller *c-ä*-ljuden, ger ännu lägre bortfallsprocent. Omkring 76 % av felen äro oåtkomliga för varje stavningsreform. Därtill komma de nya fel, som måste uppstå under »övergångstidens oreda»; och övergångstiden torde bli lång nog. (Efter den Bergska reformen räckte den, enligt en försiktig beräkning, i 15 år, och i fråga om vissa fel är den ännu icke avvecklad). Den pedagogiska vinsten synes icke kunna uppväga nackdelarna av en omvälvning i stavningen. — För svenska språkmän, som ha någon kännedom om talspråket i olika delar av landet, innebär »Beväringssstavningen» ingenting förvånande. De flesta barn i Sverige — och troligen i flertalet andra länder —, kanske 90 % av dem eller mera, och i städerna lika väl som på landsbygden, tala före skoltiden och under själva skoltiden, i rasterna utanför skolrummets väggar och i hemmet, ett m. l. m. »dialekt»-färgat vardagspråk. Det språk de skola lära sig i skolan, »riksspråket», är för dem i viss mån — ett främmande språk. Verklig färdighet i ett främmande språk vinnes endast genom övning och vana, tillfällen att tala språket med andra, helst jämnåriga, som själva behärska det, samt *fortsatt*, icke under långa tider avbruten, övning att läsa och skriva. Med läsvanan och skrivvanan

följer säkerheten i stavning, varvid synminnet har mest att betyda. — Fe-len i »Beväringssvenskan» bero i verkligheten främst på att de skrivande icke otvunget kunna tala svenskt »rikstalspråk» — något annat var icke att vänta — och att de, sedan de lämnade skolan med de möjligheter vår nu gällande ordning erbjuder, haft så föga tid och tillfälle att läsa och att öva sig i att uttrycka sina tankar i skrift. Men i stort sett är intrycket av upp-satserna gott och även med hänsyn till skrivkunnigheten och det rent for-mella, stavning och annat, har man snarast anledning att förvåna sig över att författarna ändå minnas så mycket av vad de lärt sig i skolan för 6 à 7 år sen, som de verkligen göra. »Beväringssvenskan» vittnar, trots allt, om det mycket erkännansvärda arbete, som nedlägges i våra folkskolor på vår ungdoms språkliga utbildning och som i en framtid kan tänkas ge än ri-kare utbyte genom införandet av den i samband med Cederblads under-sökning förordade »medborgarskolan».

En radikal omvälvning av vår stavning i antydda riktningar torde så-lunda svårligen böra ifrågasättas. För en utredning i den riktning som motionerna åsyfta synes det närvarande tidsläget icke vara gynnsamt. Ut-redningen bör nämligen av skäl som ovan berörts företagas under sam-arbete i någon form med de övriga nordiska folken. Och även om frågan begränsas till Sverige, synes en vetenskaplig diskussion och en därpå grundad mera allmänt uttryckt opinion böra föregå en utredning, som avser att nå fram till förslag om reformers genomförande i praktiken. Det kan nämligen eljest lätt inträffa, att diskussionen av utredningens resultat ger vid handen, att arbetet måste göras om.

Till sammanfattning av ovanstående får Svenska Akademien framhålla: att den språkhistoriska åskådning som ytterst ligger till grund för mo-tionärernas framställningar numera får anses övergiven och icke längre vetenskapligt normgivande,

att en stavningsreform av ifrågasatt omfattning skulle vara så starkt in-gripande, att intet kulturspråk kan uppvisa en motsvarighet, vare sig i syfte eller utförande,

att det fortsatta närmandet mellan Nordens folk skulle avgjort motver-kas, om svenska skriftspråket på detta sätt avlägsnade sig från grannsprå-ken genom ändrade ljudbeteckningar,

att även hänsynen till det geografiska och historiska namnmaterialet samt till det gängse internationella ordförrådet manar till försiktighet,

och att slutligen den rent pedagogiska vinsten i själva verket skulle visa sig mindre än motionärerna vilja göra gällande.

Svenska Akademien, som icke har anledning att i detta sammanhang beröra de vittgående ekonomiska konsekvenserna av en stavningsreform överhuvud taget och särskilt i nuvarande tidsläge, vill yttermera framhålla, att tidpunkten för en utredning i varje fall synes illa vald så till vida som de övriga nordiska folken f. n. äro avskurna från det fria samarbete och meningsutbyte i hithörande frågor, som får anses önskvärt.

På anförda skäl får Svenska Akademien hemställa, att motionerna f. n. icke måtte föranleda någon åtgärd.